

Ako je to s financovaním vedy v Matici slovenskej a kto vlastne zavádza verejnosť?

Na Štedrý deň uverejnili Parlamentné listy rozhovor s predsedom MS Mariánom Gešperom v ktorom sa vyjadroval aj k financovaniu dlhodobo zanedbávanej vedecko-výskumnej činnosti. Podľa pána Gešpera v Matici vraj „fungujú“ profesionálne vedecké pracoviská: Slovenský literárny ústav a Slovenský historický ústav. Zamlčal však to podstatné, že uvedené ústavy síce „fungujú“, ale iba na papieri. Tieto personálne a finančne zdecimované ústavy totiž dlhodobo nerealizujú žiaden výskum, keďže Gešperovo vedenie ignoruje vedecko-výskumnú činnosť v Matici slovenskej. Slovenský literárny ústav v Martine zamestnáva jedného pracovníka a obdobná situácia je aj v Slovenskom historickom ústave v Bratislave, v Krajanskom múzeu MS v Martine a na ďalších pracoviskách. Ako ma upozornili priatelia z Martina, pán Gešper, v rozpore so zákonom NR SR o MS a Stanovami MS, údajne prijíma nových pracovníkov na ústavy a odborné pracoviská nielen bez výberového konania, ale aj bez vedomia vedúcich pracovníkov. Údajne pritom vznikajú aj komické situácie, keď nič netušiaci vedúci pracovník príde do práce a zrazu zistí, že má nového pracovníka, ktorého mu na pracovisko dosadil Gešper. Hlavným kritériom pre prijímanie nových zamestnancov (najmä z radov Mladej Matice) nie je odbornosť, ale ich totálna podriadenosť predsedovi MS.

Systém rozdávania trafik pre vybraných členov Mladej Matice vytvoril v Matici slovenskej model akéhosi „vzorového vedeckého pracoviska“ pre 21. storočie, pozostávajúceho z riaditeľa a upratovačky. Matičiari ho interne nazývajú Gešperov matičný model, ktorý si možno dá nakoniec aj patentovať. Prípadne ho ponúkne aj Slovenskej akadémii vied, aby pomohla štátu ušetriť finančné prostriedky. V tomto geniálnom Gešperovom modeli „vedeckého pracoviska“ nie sú totiž potrebné žiadne financie na realizáciu výskumu a ani na mzdové prostriedky. Vedenie SAV by za ušetrené finančné prostriedky mohlo cestovať po celom svete, tak ako sa to deje v Matici slovenskej. No, nie je to úžasné? Riaditeľ takéhoto „vedeckého pracoviska“ chodí do práce len začať a zhasnúť svetlo a za túto zodpovednú činnosť pravidelne poberá svoj riaditeľský plat. V Matici sa tento model organizácie vedy s veľkým úspechom uplatňuje a všetci sú s ním mimoriadne spokojní – riaditelia „ústavov“ so svojimi upratovačkami, ako aj vedenie MS. Keď to už takmer desať rokov úspešne funguje v Matici, prečo by tento osvedčený model organizácie vedy nemohol fungovať aj v Slovenskej akadémii vied?

Matica slovenská už dávno stratila charakter vedeckého pracoviska. V rozpore so svojou tradíciou a zákonom NR SR o Matici slovenskej sa ešte za predchádzajúceho predsedu MS, Mariána Tkáča, zmenila na spolok ovládaný výborom MS, v ktorom hlavný tón udávajú zamestnanci Matice slovenskej a funkcií chtiví členovia tzv. Mladej Matice. Všetci sa stali oddanými prívržencami predsedu Gešpera, od ktorého závisí, či si udržia svoje pracovné miesto, alebo funkciu. Matica slovenská sa v podstate zmenila na akúsi firmu jedného človeka. Čo on povie, to výbor MS väčšinou hlasov poslušne schváli. Takáto absurdná situácia v Matici ešte nikdy nebola. Za predsedu Tkáča bola vo výbore MS aspoň opozícia, ktorá z veľkej časti dokázala eliminovať niektoré jeho excesy. Po poslednom valnom zhromaždení MS diletantskí karieristi z tzv. Mladej Matice totálne ovládli výbor s deklarovaným cieľom: zmocniť sa výboru MS a eliminovať v ňom akúkoľvek opozíciu.

Tragédiou Matice slovenskej je, že o vede a jej smerovaní rozhodujú vo výbore MS ľudia, ktorí ani len netušia čo je to veda a vedecko-výskumná činnosť. Nikdy s vedeckou činnosťou nemali nič spoločné a väčšina z nich by za normálnych okolností nemala ani tú najmenšiu šancu, aby zložila maturitné skúšky. Znalosť dejín Matice slovenskej, dejín

a kultúry vlastného národa, ovládanie spisovného jazyka je u nich na úrovni žiakov osobitných škôl. A títo nedoukovia tvoria v súčasnosti najužšie vedenie Matice slovenskej, ktoré rozhoduje o smerovaní našej najstaršej národnej ustanovizne.

Vedenie MS však formálne potrebuje tzv. vedecké ústavy, aby si mohlo každý rok nárokovať na čo najvyššie finančné dotácie zo štátneho rozpočtu. Preto ich umelo udržia pri živote pri aplikovaní Gešperovho modelu vzorového vedeckého pracoviska: riaditeľ + upratovačka, personálne nevybudované a bez pridelovania financií na vedecko-výskumnú činnosť. Peniaze potrebuje vedenie MS predovšetkým na mzdové prostriedky pre umelo vytvárané domy MS a oblasťné pracoviská MS na východnom Slovensku a v neposlednom rade aj na svoje zahraničné výlety, ako aj na zahraničné výlety vybraných členov Mladej Matice.

Pán Gešper v rozhovore pre Parlamentné listy veľmi presne a výstižne definoval aké je skutočné poslanie matičnej vedy: „pripravuje historické podklady pri odhaľovaní pamätníkov, tabúl a búst, ako aj pri organizovaní putovných podujatí“. Nevie si predstaviť, že by takéto zameranie vedy bolo v SAV, alebo na univerzitách. A toto má byť tá slávna Gešperova matičná veda, na ktorú sa majú skladať daňoví poplatníci! Súčasná Matica slovenská nielenže nemá žiadnu víziu svojho ďalšieho rozvoja a ani žiaden program, ale v takzvaných vedeckých ústavoch nejestvujú žiadne výskumné tímy, nerealizuje sa v nich žiaden výskum. Jednoducho, v rozpočte Matice slovenskej nie sú na vedecko-výskumnú činnosť vyčlenené žiadne finančné prostriedky. Bolo by to veľmi zaujímavé čítanie, keby odborná verejnosť dostala možnosť oboznámiť sa s plánmi (ne)činnosti týchto „vedeckých“ pracovísk.

Vydavateľstvo Matice slovenskej v Martine vydáva publikácie rôznym politológom, historikom, jazykovedcom, literárnym historikom. Tieto práce však nevznikli na matičnej pôde, nie sú výsledkom matičnej vedecko-výskumnej činnosti. A to aj napriek tomu, že vedenie MS sa usiluje si ich privlastniť. Tomuto sa hovorí podvod a parazitovanie na práci iných. Je to nedôstojné Matice slovenskej. Je to skutočná tragédia, aká postihla vedu v Matici slovenskej na ktorú boli matičiari vždy hrdí a ktorá vytvárala prirodzený priestor na zapájanie sa slovenskej inteligencie do rôznorodých vedeckých aktivít Matice slovenskej. Súčasná Matica slovenská nielenže nepriťahuje do svojich radov inteligenciu, ale ju svojim primitívnym amaterizmom a diletantstvom priamo odpudzuje. Príkladom bol aj výbor MS v minulom funkčnom období, v ktorom sa členstva vo výbore postupne vzdávali v podstate všetci intelektuáli zbavovaní aj tých posledných ilúzií o Matici slovenskej. Súčasný výbor MS je v podstate už len akýmsi zhlukom matičných zamestnancov, nedôstojným mena výboru Matice slovenskej, v ktorom by sme márne hľadali všeobecne uznávanú osobnosť slovenskej kultúry. Za súčasnej situácie nikto z inteligentných ľudí nechce mať nič spoločné s dnešnou karikatúrou Matice slovenskej, ktorá žije už len zo svojho mena.

Tvrdenie pána Gešpera, že vraj Matica vynaložila v roku 2018 celkovo 269 513 eur na vedeckú činnosť (18 % z celkového rozpočtu) je bohapustá lož. Takúto položku, s uvedenou sumou, by sme márne hľadali v matičnom rozpočte. Existuje len vo fantázii pána Gešpera, ktorý mieša jablká s hruškami. Napríklad finančné náklady spojené s komerčnou činnosťou Vydavateľstva MS v Martine prezentuje ako „vedecko-výskumnú činnosť“ Matice slovenskej. Vôbec si neuvedomuje, že vydavateľská a vedecko-výskumná činnosť sú dve diametrálne odlišné činnosti. Potvrďuje to len nekompetentnosť pána Gešpera zastávať funkciu predsedu MS, o čom si v Martine čvirikajú už aj vrabce. Výdavková časť rozpočtu MS na rok 2018 ho jednoznačne usvedčuje z lži. Na grantovú agentúru vyčlenila MS v roku 2018 len úbohých 8 000 eur a ani o cent viac. A na samotnú vedecko-výskumnú činnosť bolo v rozpočte na rok 2018 vyčlenených už tradičných 0 eur. Ak by niekto našiel v rozpočte MS položku „vedecko-výskumná činnosť“ zaslúžil by si Nobelovu cenu za ekonómiu. Vedenie MS pritom vytrvalo dezinformuje verejnosť, že veda a výskum je vraj jednou z hlavných priorít Matice slovenskej. Opak je však pravdou.

Z výdavkovej časti rozpočtu MS na rok 2018 vyplýva, že podstatnú časť z 2 miliónového rozpočtu tvoria predovšetkým mzdové náklady (860 000 eur) a za nimi nasledujú položky: ostatné služby a spotreba energie. Z Matice slovenskej sa stal nenásytný moloch požierajúci čoraz viac peňazí daňových poplatníkov. Moloch s mimoriadne obrovským apetítom, ktorý neporovnateľne viac troví ako tvorí. Matica mala a má až príliš veľa finančných prostriedkov. Namiesto investovania financií do rozvoja aktivít v oblasti vedy a kultúry, tak ako jej to ukladá zákon NR SR o Matici slovenskej, sa však vedenie MS zameriava na bezbrehé rozširovanie organizačnej štruktúry MS najmä na východnom Slovensku. Predovšetkým v okolí Vranova nad Topľou (bydlisko predsedu MS) je vybudovaných najviac kamenných matičných domov na jeden kilometer štvorcový. Z Matice slovenskej sa stal zaopatrovací ústav pre nezamestnaných na východnom Slovensku, ktorí sú predsedom MS dosadzovaní aj na pracovné miesta v Martine a Bratislave. Pán Gešper sa predsa musí postarať o živobytie svojich príbuzných a kamarátov! V tomto bezodnom vreci sa strácajú peniaze určené na činnosť Matice slovenskej. V žiadnej inštitúcii na Slovensku, ktorá žije z peňazí daňových poplatníkov, sa tak neplytvá finančnými prostriedkami ako v Matici slovenskej. Toto rozsiahle plytvanie s peniazmi daňových poplatníkov je aj hlavným dôvodom prečo matičné vedecké ústavy a odborné pracoviská sú personálne absolútne nedobudované, bez financií na vedecko-výskumnú činnosť, a v konečnom dôsledku znefunkčnené.

V súčasnej Matici slovenskej totiž nejde o nič iné len a len o pracovné miesta a platy. O práve okolo zápasov o pracovné miesta a výšku platu sa točí celý súčasný matičný život. O nič iné v Matici slovenskej nejde! Nehovoriac už o povestných platoch volených(!) funkcionárov, ktorým sa však mália ich matičné platy a svoje príjmy si nehoráznym spôsobom vylepšujú ešte aj finančnými príjmami z Neografie a. s. V Martine ich opodstatnene nazývajú pijavicami. Sú schopní vysať z Matice aj ten posledný cent. Pritom je v rozpore s demokratickou matičnou tradíciou, aby volení funkcionári MS poberali za výkon svojej funkcie plat (predseda a podpredsedovia MS, predseda Dozorného výboru MS a pod.). Tak potom si môžu opodstatnene nárokovať na plat aj predsedovia miestnych odborov, vedeckých a záujmových odborov. Prečo by mali byť za výkon volenej funkcie platené len pijavice vo vedení MS!? Práca volených funkcionárov bola v Matici vždy založená na dobrovoľnosti a nezištnosti. Pokiaľ sa tento systém nezmení a Matica sa nevráti k svojmu pôvodnému poslaniu a osvedčenému demokratickému modelu, tak akákoľvek snaha o obnovu pôvodnej Matice slovenskej, ktorá bola svedomím a hlasom národa, je obyčajnou ilúziou. Nekompetentní „profesionálni Slováci“ vo vedení Matice slovenskej sú totiž tou povestnou žabou na prameni a hlavnou príčinou jej celkového úpadku, ktorý Matica už nie je schopná zastaviť vlastnými silami. Súčasná Matica je existenčne odkázaná na pomoc zvonka.

(vd)

**Šéf Matice slovenskej k útokom na Rydla:
Medializované fámy vydávajú za pravdy.
Niektorí novinári zneužívajú žurnalistiku
na politické kampane**

24.12.2018 12:00

ROZHOVOR Idú po nás pre dotácie od štátu, vysvetľuje posledný mediálny hluk okolo Matice slovenskej (MS) jej predseda Marián Gešper. A útoky na Jozefa Rydla za udelenie Ceny Daniela Rapanta sú bez dôkazov. **Naozaj dáva Matica slovenská na vedu len osemtisíc ročne, ako tvrdí poslankyňa Kaščáková?** Aj na to odpovedá pre PL. sk.

Foto: TASR

Popis: Na archívnej snímke predseda Matice slovenskej Marián Gešper.

Ako reaguje vedenie Matice slovenskej na spochybňovanie laureáta Ceny Daniela Rapanta Jozefa Rydla, ktorý získal toto ocenenie udelené dobrovoľným Historickým odborom MS za jeho spracovanie témy slovenského exilu?

Musíme si úprimne povedať, že v tomto prípade nešlo v skutočnosti o historika Jozefa Rydla, ale prioritne o Maticu slovenskú s cieľom za každú cenu vyrobiť hoci aj absurdnú kauzu a roznášať najstaršiu národnú ustanovizeň po médiách. To, že táto téma dostala toľko mediálneho priestoru aj s prehnanými hysterickými komentármi niektorých novinárov, svedčí o tom, že Matica je v neustálom negativistickom drobnohľade a je tu snaha za každú cenu ju pred slovenskou verejnosťou škandalizovať. V každom prípade je Matica slovenská otvorená diskusii a Historický odbor MS už vedeniu ustanovizne avizoval, že oslovil dcéru Daniela Rapanta Helenu Rapantovú so zámerom stretnúť sa a o veci spoločne hovoriť.

Pre vysvetlenie, Historický odbor Matice slovenskej je činný už od čias prvej Československej republiky, v súčasnosti sú v jeho radoch také významné odborné osobnosti ako jeho predseda profesor Róbert Letz či profesor Martin Homza. V rámci historickej tradície je Historický odbor MS dobrovoľným matičným vedeckým odborom združujúcim mnohé osobnosti slovenského vedeckého života a cenu Daniela Rapanta udeľuje autonómne, nepotrebuje k tomu súhlas predsedníctva ani výboru MS. Dobrovoľní členovia Historického odboru MS ocenili Jozefa Rydla za odborné spracovanie témy slovenského exilu, čo tiež niektoré médiá, politici a dokonca niektorí iní historici ignorovali. Nie je možné spájať Cenu

Daniela Rapanta s ničím iným, a už vôbec nie s bulvárnymi článkami. V serióznej spoločnosti musia byť na každé očierňujúce tvrdenia takého medializovaného typu dôkazy, teda smerodajné je iba právoplatné odsúdenie v trestnom či disciplinárnom konaní alebo iné obdobné sankcie v rámci akademického prostredia na území Slovenskej republiky, ktoré však v tomto prípade neexistujú. Bohužiaľ, naša spoločnosť sa posunula do nového štádia, kde sa intenzívne medializované fámy vydávajú za pravdy a niektorí novinári v rozpore s legislatívou Európskej únie zneužívajú žurnalistiku na účelové politické kampane.

Cena Daniela Rapanta nie je cenou Matice slovenskej ako ústredia, ale ako som spomínal cenou dobrovoľného Historického odboru Matice slovenskej, ktorý združuje dobrovoľných členov a je samostatne a samosprávne fungujúcim záujmovým odborom. Znamená to, že historici pôsobia v rámci Matice autonómne?

Mnohé matičné odbory, vrátane Historického odboru MS, majú dokonca vlastnú právnu subjektivitu. Nie je možné interpretovať, že ustanovizeň riadi a zodpovedá za všetkých dobrovoľných 27 500 členov, s výnimkou svojich zamestnancov. Členovia však nesmú porušovať stanovy MS a zákon o MS, inak im v krajnom prípade hrozí zrušenie členstva. Okrem vedeckých osobností – dobrovoľných matičiarov združených napríklad v Historickom odbore MS – **fungujú v rámci štruktúry MS aj profesionálne vedecké pracoviská s našimi zamestnancami, ako je napríklad Slovenský literárny ústav MS či Slovenský historický ústav MS.**

Kritici tohto ocenenia poukazujú na to morálne či rodinné ukotvenie bývalého poslanca slovenského parlamentu za SNS. V tej kritike som zatiaľ nepostrehol výčitky smerom k jeho ocenej práci. Nebolo napriek tomu chybou, že ocenenie získala osobnosť, ktorú časť verejnosti vníma ako kontroverznú?

Pozrime sa na slovenskú spoločnosť a možno aj za hranice našej republiky. Časy sa zásadne pritvrdili, reálne kontroverzie už ťažko odlíšiť od fabulovaných kontroverzií a je jedno, či ide o osobnosti, alebo organizácie. V rámci nenávisťných kampaní už nevieme rozlíšiť, kde sa začína politika a kde odborná polemika, kde osobné pomsty a podobne. Výber laureáta je plne v rukách uznávaných osobností slovenského vedeckého života činných v Historickom odbore MS, ktorí vždy hodnotia len odbornú prácu oceneného. Predsa bulvár nemôže byť v tomto prípade smerodajný. Chcem tiež zdôrazniť, že až neskôr som sa dozvedel zaujímavú skutočnosť, že historika Jozefa Rydla za odborný prínos pre taliansku a európsku kultúru ocenil najvyšším štátnym vyznamenaním aj bývalý prezident Talianskej republiky Oscar Luigi Scalfaro.

Poslankyňa Renáta Kaščáková na vás zaútočila tvrdením, že väčšina rozpočtu Matice ide na platy a na vedeckú činnosť dávate len osemtisíc eur. Môžete túto sumu komentovať?

Je to vyslovene nepravdivé tvrdenie. **Veda v Matici slovenskej bola tento rok financovaná sumou 269 513 eur. Najväčšie výdavky smerovali na matičnú vydavateľskú činnosť, literatúru, históriu a archív.** Vnímame to ako účelový pokus nájsť si ďalšiu zámienku na útok

proti Matici, a to hlavne na tému dotácie zo strany štátu, ktorá sa, mimochodom, od roku 2010 nevalorizovala a nie je ani v porovnaní s tým, čo Matica urobila a robí pre slovenskú kultúru, veľká. Je poľutovaniahodné, že tieto nepravdivé informácie zazneli na parlamentnej pôde a práve počas 100. výročia vzniku Československej republiky a podpísania Martinskej deklarácie, za ktoré sa zasadili aj matičiari. Za všetkých spomeniem Dr. Matúša Dulu, jedného zo zakladajúcich matičných členov z roku 1863 a predsedu Slovenskej národnej rady práve v roku 1918.

To znamená, že 18 percent rozpočtu smerovalo na vedeckú činnosť. Čo všetko pod to zahrňate? Aké vedecké odbory združuje Matica?

Keďže máme voči verejnosti zodpovednosť za využitie verejných zdrojov, **áno, až 18 % rozpočtu z tejto štátnej dotácie smerovalo do vedy**, čo nie je málo. Každý rok spracovávame pre ministerstvo kultúry detailný odpočet využitia financií, ktorý dokazuje, že štátne i neštátne finančné zdroje vynakladáme transparentne a efektívne.

Do profesionálneho vedeckého portfólia ustanovizne patrí Slovenský literárny ústav MS, Slovenský historický ústav MS, Krajanské múzeum MS, Archív MS, Stredisko národnostných vzťahov MS, ako aj dobrovoľné záujmové vedecké odbory – Historický odbor MS, Politologický odbor MS, Vlastivedný odbor MS, Záujmový odbor regionalistiky MS, Pedagogický odbor MS a Národohospodársky odbor MS. Okrem toho sme zrealizovali vedeckú činnosť aj v rámci Vydavateľstva MS, Informačného ústredia MS, hlavných podujatí MS a rôznorodých vedeckých aktivít. Výdavky sa týkali nákladov na vedecké konferencie, semináre, kolokviá, tematické podujatia a aktivity, vedecký výskum, vydávanie zborníkov a popularizačných publikácií a v neposlednom rade na zabezpečenie mzdových nákladov na udržanie vedeckých profesionálnych pracovníkov a základného chodu vedeckých útvarov.

Matičná veda ďalej iniciuje a pre ostatné nevedecké pracoviská **pripravuje historické podklady pri odhaľovaní pamätníkov, tabúľ a búst, ako aj pri organizovaní putovných podujatí (ako jediná inštitúcia sme zorganizovali putovné podujatia na tému Slováci v česko-slovenských légiách 1914 – 1920 v Košiciach, Žiline, Vranove nad Topľou a iných mestách a obciach Slovenska)**. Mimochodom, v rámci dôležitého roka 2018 to bola jedine Matica slovenská, ktorá odhalila k 100. výročiu Česko-Slovenska zásadné pamätníky. Išlo o bustu a tabuľu prvého česko-slovenského župana Samuela Zocha v Bratislave, pamätník a bustu predsedu SNR a MS Matúša Dulu v Martine a pamätnú tabuľu spisovateľovi a legionárovi Jankovi Jesenskému v Lučenci. Samotné 80. výročie tragickej Viedenskej arbitráže v roku 1938 sme si pripomenuli pamätníkom v Pavlovciach nad Uhom a pamätnou tabuľou v Slanci. Dalo by sa vymenovať ešte mnoho podobných aktivít.

Ako je možné, že členka Výboru Národnej rady SR pre kultúru a médiá operuje s takouto diametrálne odlišnou sumou?

To je otázka na ňu. Išlo o hrubé a do určitej miery veľmi nebezpečné zavádzanie verejnosti dokonca vo verejnoprávnom rozhlase. **Pri zamýšľaní sa, kde mohla vzniknúť zlomyseľná informácia o „osemtisícoch eurách“, sa môžeme len domnievať, že v rámci rôznorodých**

položiek rozpočtu MS pri podpore profesionálnej a dobrovoľnej vedy je položka v rovnakej sume, ktorá však predstavovala iba tie financie, ktoré majú dočerpať dobrovoľné vedecké odbory v roku 2019, keďže tak nestihli urobiť v roku 2018.

Ďalšia opozičná poslankyňa Viera Dubačová by dokonca chcela na parlamentnej pôde otvárať tému zmyslu a fungovania ustanovizne. Váš názor?

Od 19. storočia sa vždy našli takíto politici. Svedčia o tom dejiny Matice slovenskej od čias Rakúsko-Uhorska až po súčasnú samostatnú Slovenskú republiku. Nemá zmysel to bližšie komentovať, pretože takýchto politikov tu bolo a ešte aj bude. Musíme si uvedomiť, že takéto útoky Matica slovenská znášala počas rakúsko-uhorskej monarchie, fašizmu i socializmu. Obzvlášť nesmieme zabudnúť na nevyberaný útok bývalého prezidenta Antonína Novotného na Maticu koncom 60. rokov 20. storočia, ktorý používal podobné argumenty. Tieto režimy tu už dávno nie sú, no matičná idea a národná inštitúcia žije stále. **Pre mňa je najdôležitejšie sústrediť sa na matičnú činnosť, na to, čo mimoriadne a záslužné matičiari robia po celom Slovensku, ale aj v spolupráci s krajanmi.**

Nie je toto všetko skôr dôkazom, že Matica stále málo aktívne vysvetľuje verejnosti svoj zmysel, ako keby ju nevedela vtiahnuť do svojho sveta?

Budúci rok oslávime 100. výročie oživotvorenia Matice slovenskej z roku 1919. Bude to zároveň príležitosť vysvetliť verejnosti aktuálne poslanie a zmysel existencie Matice slovenskej pre slovenský národ, súčasnú Slovenskú republiku a spoločnosť. Je pravda, že v minulosti na to predstavitelia možno zabúdali. Dnes sa v Matici dostala k slovu už aj mladá a stredná generácia, ktorá si dala za prioritnú úlohu vysvetliť verejnosti súčasné poslanie ustanovizne. Veď Matica slovenská ako jediná masovo udržiava a reálne rozvíja národno-duchovný pilier štátu. Máme mladý štát, o ktorý sa treba starať nielen materiálne, ale aj ideovo a duchovne. To znamená, že popri rozvíjaní rôznych oblastí nemôžeme podceňovať význam kultúrnych, ideových a historických tradícií pre existenciu a budúcnosť Slovenskej republiky.

V nestabilnom období, keď náš východný sused zažíva ozbrojený konflikt, mestá západnej Európy terorizujú extrémisti, čiže celkovo sa Európa potáca v nestabilite a rozvinutý sociálny systém nie je samozrejмый pre každú krajinu, musíme v našom národe podporovať národné povedomie, kolektívnu historickú pamäť národa, ale aj formovať mladé osobnosti pre budúci národný, spoločenský, kultúrny či vedecký život. Matica slovenská podporuje povedomie o Slovensku ako o sebavedomej a suverénnej krajine s vlastnými národnými tradíciami a občianskymi hodnotami. Treba však povedať, že je rozdiel vo vnímaní Matice v médiách a v jednotlivých častiach Slovenska. V mnohých krajoch sme pevnou súčasťou regionálnej kultúry, dokonca bez miestnych odborov MS by v mnohých regiónoch Slovenska úplne absentovala miestna kultúra, keďže došlo k zrušeniu viacerých osvetových stredísk i zníženiu počtu kultúrnych pracovníkov na odboroch kultúry.

Tento rok Matica stála za 361 projektmi regionálnej kultúry s národnou tematikou, či za 32 vydanými knižnými titulmi. Čo konkrétne z toho bolo z pohľadu Matice najdôležitejšie?

Len doplním, že do týchto projektov dokonca nie sú ešte zahrnuté celoslovenské podujatia Matice slovenskej, ktorými si pripomenula osobnosti a udalosti tzv. osmičkových výročí. A od novembra 2017 sme zverejnili viac ako 98 reportáží a historických dokumentov!

Úlohy Matice slovenskej presne definuje zákon o MS, čiže každá úloha je dôležitá. Najviac sa však zameriavame na členskú základňu, regionálnu kultúru, vedu a vydávanie kníh a publikácií. Činnosť Matice slovenskej je však taká mnohohrstvová, širokospektrálna a celoslovenská, že je až zázrak, ako ju každý rok pri štátnej dotácii 1 494 mil. eur realizujeme. Dokážeme svoj rozpočet navýšiť aj o vlastné zdroje, ale tie sú pomerne nízke a nestabilné. Napokon, Matica nie je podnikateľský subjekt a nedokáže si na seba zarobiť. Ani dividendy z Neografie nie sú pre nás každoročnou istotou, keďže je to klasická obchodná spoločnosť. Každý rok tak môžeme hospodáriť približne s dvoma miliónmi eur, čo je rozpočet malej slovenskej obce, ale historické a zákonné úlohy sú paradoxne celoslovenského charakteru. Ekonomická situácia v MS je síce stabilizovaná, ale **určite potrebujeme na svoju základnú činnosť viac financií**. Podfinancovanie kultúry a vedy je však celoslovenským problémom.

Napriek všetkému som hrdý na každú matičiarku a každého matičiara za ich nesmiernu aktivitu v prospech spoločnosti. V súčasnosti zastrešujeme 490 miestnych odborov s približne 27 500 členmi, 242 umeleckých skupín a kolektívov, 30 divadelných súborov, 13 záujmových a vedeckých odborov a 33 profesionálnych oblastných stredísk. Aktívni sme v oblastiach od kultúry cez vedu, vzdelávanie, archívniectvo, prácu s deťmi a mládežou, spoluprácu s krajanmi v zahraničí až po vydávanie kníh a periodík či požičiavanie krojov a kostýmov verejnosti.

Ako ste z pohľadu predsedu spokojný s prvým uceleným rokom svojho šéfovania? Ako sa Matica zmenila od posledných volieb vedenia v roku 2017?

Vykonalí sme obrovské množstvo profesionálnej, odbornej i dobrovoľnej vlasteneckej záslužnej práce. V roku 2018 – Roku slovenskej štátnosti s mnohými významnými výročiami sme ako jediná inštitúcia v mnohých mestách a obciach zorganizovali sériu podujatí na pripomenutie si prvého Česko-Slovenska. Jedine Matica slovenská si takto spomenula na Slovákov v česko-slovenských légiách, Ministerstvo s plnou mocou pre správu Slovenska a k storočnici odhalila zásadné busty a pamätníky. V matičných aktivitách a podujatiach dominovali najmä výročia Slovenského povstania, Žiadostí slovenského národa a prvej SNR v roku 1848, prvého Česko-Slovenska v roku 1918, Krajinského zriadenia v roku 1928 a autonómie v roku 1938, Slovenského národného povstania v roku 1944 či vzniku Slovenskej republiky v roku 1993. Pripomenuli sme si aj smutné 80. výročie Viedenskej arbitráže kultúrnymi a vedeckými aktivitami. Bohužiaľ, štátu a verejnosti ušlo aj 50. výročie prijatia zákona o federácii Česko-Slovenska, čo bol dôležitý míľnik k roku 1993, a iba Matica naň poukázala. Už nehovoriac o pripomenutí si takých osobností, ako bol „slovenský Sokrates“ Adam František Kollár. Jeho tohtoročné 300. výročie narodenia sme si uctili priamo vo Viedni a aj natočením krátkeho historického dokumentu. Nemožno všetko vymenovať.

Nezakrývame si oči ani pred problémami inštitúcie z minulosti, ako je Národný poklad SR či snahy zneužiť Maticu slovenskú ako akúsi tribúnu na šírenie vyhrotených politických názorov. Minulý rok tiež bola vyvolaná mediálna kauza o poškodených obrazoch zaslúžilého umelca Vincenta Hložníka. Obrazy však nikdy neboli Maticou poškodené! To potvrdila aj štátna reštaurátorka a o čom sa verejnosť presvedčila na výstave v Terchovskej galérii umenia.

Autor: Ľudovít Kusal

<https://www.parlamentnelisty.sk/arena/rozhovory/Sef-Maticy-slovenskej-k-utokom-na-Rydla-Medializovane-famy-vydavaju-za-pravdy-Niektori-novinari-zneuzivaju-zurnalistiku-na-politicke-kampane-308057>

Úrad propagandy Matice slovenskej dezinformuje verejnosť

[Predstavitelia Matice slovenskej: Nepravdivé tvrdenia poslankyne za SaS o financovaní matičnej vedy zavádzajú verejnosť](#)

Veda v Matici slovenskej bola tento rok financovaná sumou 269 513 eur. Najväčšie výdavky smerovali na matičnú vydateľskú činnosť, literatúru, históriu a archív.

„V roku 2018 vyčlenila Matica slovenská až 18 % svojho rozpočtu zo štátnych príjmov na rôznorodú vedeckú činnosť, čo pri štátnej dotácii vo výške 1 494 mil. eur nie je málo. Treba zdôrazniť, že veda je len jednou z mnohých oblastí, ktoré Matica slovenská zo zákona robí a financuje. Najviac sa zameriava na svoje členské hnutie, bez ktorého by v mnohých regiónoch Slovenska úplne absentovala miestna kultúra, keďže došlo k zrušeniu viacerých osvetových stredísk i zníženiu počtu kultúrnych pracovníkov. Každý rok spracovávame pre ministerstvo kultúry detailný odpočet využitia financií, ktorý dokazuje, že štátne i neštátne finančné zdroje vynakladáme transparentne a efektívne,“ ozrejmil správca MS Maroš Smolec.

„Je poľutovaniahodné, že poslankyňa NR SR a členka výboru pre kultúru a médiá Renáta Kaščáková hrubo zaviedla verejnosť a vo verejnoprávnom rozhlase spochybnila Maticu slovenskú tvrdením, že vedeckú činnosť financujeme len sumou 8-tisíc eur. Ďalšia opozičná poslankyňa Viera Dubačová by dokonca chcela na parlamentnej pôde otvárať tému zmyslu a fungovania

ustanovizne. Svedčí to o ich hlbokej neznalosti mnohovrstvovej činnosti Matice slovenskej a tisícov našich členov. Ved' v tomto Roku slovenskej štátnosti sme ako jediná inštitúcia v mnohých mestách a obciach zorganizovali sériu podujatí na pripomenutie si prvého Česko-Slovenska. Jedine Matica slovenská si takto spomenula na Slovákov v česko-slovenských légiách a k storočnici odhalila zásadné pamätníky – busty prvého česko-slovenského župana Samuela Zocha v Bratislave, predsedu SNR a MS Matúša Dulu v Martine a pamätnú tabuľu spisovateľovi a legionárovi Jankovi Jesenskému v Lučenci,“ vyjadril sa predseda MS Marián Gešper.

Do profesionálneho vedeckého portfólia ustanovizne patrí Slovenský literárny ústav MS, Slovenský historický ústav MS, Krajanské múzeum MS, Archív MS, Stredisko národnostných vzťahov MS, ako aj dobrovoľné záujmové vedecké odbory – Historický odbor MS, Politologický odbor MS, Vlastivedný odbor MS, Záujmový odbor regionalistiky MS, Pedagogický odbor MS a Národohospodársky odbor MS. Okrem toho **inštitúcia zrealizovala vedeckú činnosť aj v rámci Vydavateľstva MS, Informačného ústredia MS**, hlavných podujatí MS a rôznorodých vedeckých aktivít. Výdavky sa týkali nákladov na vedecké konferencie, semináre, kolokviá, tematické podujatia a aktivity, vedecký výskum, vydávanie zborníkov a popularizačných publikácií a v neposlednom rade na zabezpečenie mzdových nákladov na udržanie vedeckých profesionálnych pracovníkov a základného chodu vedeckých útvarov.

IÚ MS

<http://matica.sk/predstavitelia-matice-slovenskej-nepravdive-tvrdenia-poslankyne-za-sas-o-financovani-maticnej-vedy-zavadzaju-verejnost/>

Výdavková časť rozpočtu Matice slovenskej na rok 2018

Projekt účelovej dotácie MK SR		Financovanie bez štátnej dotácie	Činnosť DV MS a VZ MS	Vydavateľské aktivity MS			Veda a výskum MS			Archív MS	Aktivity ČÚ a OS MS a SNV MS			IÚ MS	Finančné vzťahy a technická prevádzka		Požičovňa kostýmov a krojov	Hlavné aktivity MS	Podpora vedeckých aktivít MS	Suma spolu, rozpočet 2018, rozdiel 2018-2017		
				Dozorný výbor MS	Slovenské národné noviny	Slovenské pohľady	Vydavateľstvo MS a periodiká Slovensko, KS	Slovenský literárny ústav MS	Slovenský historický ústav MS		Krajanské múzeum MS	Archív MS	Stredisko národnostných vzťahov MS		Členské ústredie MS	Oblastné strediská MS (OS MS)				Informačné ústredie MS	FEÚ MS a správca MS	TIÚ MS
501	Spotreba materiálu spolu	1.550	300	200	400	500	100	400	300	1.250	350	400	5.856	1.150	1.650	12.200	2.900			29.506	40.380	-10874
501001	z toho PHM	0											0			5.000				5.000	6.000	-1000
501002	spotrebný materiál	1.400	300	200	300	300		200	200	500	200	400	4.726	550	900	5.800	2.400			18.376	24.040	-5664
501004	knihy do príručky	150			50	100	100	200	100	250			80		250	200	200			1.680	1.800	-120
501006	drobný hmotný majetok	0			50	100				500	150	0	1.050	600	500	1.200	300			4.450	8.540	-4090
502	Spotreba energie spolu												56.423			57.400				113.823	120.119	-6296
502000	z toho elektrická energia												12.370			12.000				24.370	26.323	-1953
502001	voda												2.893			2.000				4.893	5.239	-346
502002	para												12.392			41.000				53.392	52.917	475
502003	plyn												28.768			2.400				31.168	35.640	-4472
511	Opravy a údržba	1.500	50	50	50	50	50	100	50	100	150	550	100	50		200				3.100	6.170	-3070
512	Cestovné	2.700	300	50	100	100	120	200	400	250	300	600	3.545	500	400	500	150			10.215	11.070	-855
513	Náklady na reprezentáciu	1.200	300			250		50	100	30	50	150	50	1.000						3.180	12.400	-9220
518	Ostatné služby spolu	17.700	250	142.500	28.230	56.500	6.880	4.000	1.550	410	1.165	550	20.167	13.000	2.000	97.308	1.000	30.000	8.000	431.210	476.167	-44957
518001	nájomné												6.990			19.308				26.298	25.539	759
518002	výkony spojov a poštovné	550		34.000	30		30		300				15			19.500				58.279	61.645	-3366
518003	závodné stravovanie															36.000				36.000	37.000	-1000
518005	školenie	150							110			150			800	500				1.710	1.900	-190
518006	služby	17.000	250	39.000	200	1.500	150	100	300	250	100	400	9.323	13.000	1.200	22.000	1.000	27.500		133.273	154.283	-21010
518007	realizácia výstav								50											50	550	-500
518009	drobné programy								50											50	50	0
518012	autorské honoráre			37.500	23.000	25.000	500	1.500	450		450							2.500	2.000	92.900	100.200	-7300
518004	tlačiarenské náklady			32.000	5.000	30.000	6.200	2.400	450		600							6.000	6.000	82.650	95.000	-12350
521	Mzdové náklady	56.895	25.869	13.206	37.474	44.599	27.806	26.160	11.397	38.617	21.311	39.255	316.378	26.803	67.536	79.423	40.606	0	0	873.336	863.942	9394
521001	z toho: mzdy	56.895	25.869	13.206	35.650	33.599	27.806	26.160	11.397	38.617	21.311	39.255	305.218	26.803	67.536	77.003	40.606			846.932	830.920	16012
521002	ostatné osobné náklady	0			1.824	11.000					0		11.160			2.420		0	0	26.404	33.022	-6618
524	Zákonné sociálne poistenie	20.027	9.106	4.648	13.191	15.699	9.788	9.208	4.012	13.593	7.501	13.818	111.365	9.435	23.773	27.957	14.293	0	0	307.414	304.107	3307
527	Zákonné sociálne náklady	569	259	132	1.032	336	278	2.857	114	386	213	393	3.882	268	675	770	406			12.569	8.309	4260
532	Daň z nehnuteľností												1.961			6.160				8.121	12.020	-3899
538	Ostatné dane a poplatky												430			2.800				3.230	3.260	-30
547	Ostatné náklady (akvizícia)									500							500			1.000	4.000	-3000
549	Iné ostatné náklady												2.153			7.200				9.353	9.767	-414
549001	z toho bankové poplatky												1.299			600				1.899	1.850	49
549004	ostatné n. (ďiaľ.popl.popl. notárovi)															500				500	400	100
549005	poplatky za vedenie účtu CP (akcii)															1.100				1.100	1.075	25
549xxx	poistné											854				5.000				5.854	6.442	-588
563	Príspevky fyz. osobám				1.500				50											1.550	850	700
591	Daň z príjmov														6.000					6.000	52.700	-46700
	SPOLU	102.141	36.433	160.786	81.977	118.034	45.022	42.925	18.022	55.087	30.991	55.316	522.761	52.256	102.084	291.718	60.055	30.000	8.000	1.813.608	1.925.261	-111654
Všetko neštátne výdavky Matice slovenskej na rok 2017	Opravy a investície															23.000				23.000	45.500	-22500
	Projekty OMM	2.500																		2.500	2.500	0
	Dotácia Korunového účtu	3.164																		3.164	5.000	-1836
	Grant podpory regionálnych aktivít MO a ZO	70.000																		70.000	50.000	20000
	Inštitút vzdelávania MS	500																		500	600	-100
	Medzinárodný letný tábor MS	30.346																			30.346	11.000
	Rozpočtová rezerva	10.000																		10.000	10.000	0
	SPOLU																			1.953.118	2.055.076	-101958

Vypracoval: Jarošlav Gustiňák